

Göteborgs Stad
Norra Hisingen

För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus - halvårsrapport 2014

SDN Norra Hisingen

1 Sammanfattning

”För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus” kallas arbetet med de aktiviteter som syftar till att förstärka det långsiktiga arbetet i stadsdelsförvaltningen med att förverkliga stadsdelsnämndens vision om hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Målen för aktiviteterna är att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Projektet tillkom efter några år av förändrad social situation i Backa där levnadsvillkor och de boendes upplevelse av trygghet, trivsel och tillit hade försämrats. Den segregation som präglar Göteborg är även synlig inom stadsdelen Norra Hisingen. I jämförelse med primärområden i övriga stadsdelen skiljer sig Brunnsbo, Backa och Skälltorp i flera avseenden. Bostadsområde, klass, kön och bakgrund har betydelse för barns uppväxtvillkor och påverkar invånarnas hälsa, utbildning och inkomster.

Under 2014 har arbetet omfattats av 27 aktiviteter inom arbetsmarknad, fritid, kultur, utbildning, trygghet, folkhälsa, stadsutveckling och fysisk miljö. Arbetet ska också bidra till ökad kunskap i stadsdelsförvaltningen om orsaker till social oro och vilka arbetssätt som bidrar till socialt hållbar utveckling. Utifrån resultaten från de 27 aktiviteterna (bilaga 1), och genom att följa levnadsvillkoren (bilaga 2) och det gemensamma lärandet (som beskrivs i avsnitt 5 i denna rapport) har några slutsatser dragits i slutet av denna rapport. Dessa kan sammanfattas i nedanstående punkter:

- Att fortsätta utveckla och förstärka arbetssätt i stadsdelsförvaltningen så att de i än högre grad präglas av att skapa tillsammans med, är en framgångsfaktor för att en socialt hållbar utveckling ska stärkas.
- Det finns ett fortsatt stort behov av riktade insatser till unga som varken arbetar eller studerar, varav många heller inte är aktuella för insatser hos arbetsförmedling eller socialtjänst. Medel ur sociala utvecklingsfonden har beviljats för kompletterande arbetslivsstödjande insatser riktade till denna grupp. Dessa riktade insatser bör präglas av nytänkande, normkritiskt perspektiv, relationsbyggande och uthållighet. Satsningen ska komma igång snarast möjligt.
- En fråga som bör följas noga är hur den ökande skolpendlingen ut från Backa och nyetableringen av en fristående skola i stadsdelen kommer att påverka stadsdelens skolresultat och de elever som inte gör ett aktivt skolval.
- Att höja utbildningsnivån i stadsdelen är ett mycket långsiktigt och angeläget arbete. Folkhögskoleverksamheten utgör ett exempel på en bred insats för alla men som har särskilt stor effekt för de grupper av invånare som har störst behov. Några sådana befolkningsgrupper i Backa som aktiviteterna inom Backa i Fokus arbetar med och som denna rapport pekar på är utrikesfödda kvinnor, unga män och kvinnor i åldern 16-19 år som inte går i gymnasiet och unga män som varken arbetar eller studerar.
- Omvandlingen av Selma Lagerlöfs Torg är omfattande och kommer pågå under lång tid. Under planeringstiden och även under ombyggnadstiden behöver arbetet med ett tryggt och livfullt torg i nutid fortgå. Genom den arbetsgrupp som bildats för detta ändamål kan mervärde skapas av det som redan görs i olika verksamheter. Arbetsgruppen är ett konkret sätt att bjuda in verksamheterna till att främja positiv säkerhet. Genom att samordna fler aktiviteter ökar den mänskliga närvaron på torget och torget kan bli en mötesplats för olika befolkningsgrupper i stadsdelen.
- Selma Center har under de två år som gått sedan starten utvecklats till en tydlig aktör på torget som är känd av många och som bidrar till en positiv utveckling på torget och i Backa.

2 Bakgrund och förutsättningar

2.1 Med uppdrag att sätta Backa i fokus

”För ett socialt hållbart Norra Hisingen - med Backa i Fokus” kallas arbetet med de aktiviteter som syftar till att förstärka det långsiktiga arbetet i stadsdelsförvaltningen med att förverkliga stadsdelsnämndens vision om hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Stadsdelsnämnden beslutade hösten 2011 att starta projekt Backa i Fokus. Projekttiden sattes till två år, 2012-2013. Under 2013 tog stadsdelsnämnden ställning för en fortsättning av arbetet som drivs i projektform. Uthållighet och långsiktighet ska känneteckna arbetet

Målen för aktiviteterna är att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Med Backa avses i detta fall de tre primärområden som ligger längs Litteraturgatan: Brunnsbo, Backa och Skälltorp. Projektet tillkom efter ett antal år av förändrad social situation i Backa där levnadsvillkor och de boendes upplevelse av trygghet, trivsel och tillit hade försämrats. Vid jämförelser med övriga stadsdelen skiljer sig Backa i flera avseenden. Inom stadsdelen ser vi ökande spridning av inkomstnivåer mellan olika grupper i befolkningen. Där kvinnor i områdena i Backa, Brunnsbo och Skälltorp, som kategori, har lägre inkomst och inkomstutveckling jämfört med kategorin män i ett område som Skogome. Det finns också stora skillnader mellan barns uppväxtvillkor i olika delar av stadsdelen. Trygga uppväxtvillkor för barnen är grundläggande för en trygg och livfull stadsdel. I primärområdet Backa växer omkring 24% av barnen upp i hushåll som präglas av relativ fattigdom (disponibel inkomst under 60% av medianen i Göteborg) medan detsamma enbart gäller 4% av barnen i Skogome. Alla primärområden längs Litteraturgatan ligger över snittet för Göteborg och andelen relativt fattiga har ökat i Brunnsbo och Skälltorp, under den period Backa i Fokus följt levnadsvillkoren, medan den minskat något i primärområdet Backa. Snittet för Göteborg som helhet var 19% och för Norra Hisingen som helhet 12% . Detta enligt siffror från 2012.

Även när det gäller känslan av trygghet skiljer Backas tre primärområden sig från stadsdelen i övrigt och än mer från snittet i Göteborg. På ett index där 100 är högsta värdet är indexet för Backa, Skälltorp och Brunnsbo mellan 40 och 44 (siffror från 2012), medan det i Norra Hisingen som helhet är 52 och i Göteborg 57. Vi vet också från andra undersökningar (Hälsa på Lika Villkor) att kvinnor upplever betydligt större otrygghet i utemiljö än män. Likaså att unga och äldre känner sig mer otrygga än vuxna i "mellanåldern". Vi vet också att den mellanmänniskiga tilliten är minskande i Backa och negativt avvikande om man jämför med staden och riket som helhet. Forskning visar också samband mellan tillit till människor i allmänhet och trygghet i utemiljö på befolkade platser på dagtid (Sandstig).

Den segregation som präglar Göteborg är även synlig inom stadsdelen Norra Hisingen. Bostadsområde, klass, kön och bakgrund har betydelse för barns uppväxtvillkor och påverkar invånarnas hälsa, utbildning och inkomster.

2.2 Organisation

Huvuduppgiften för den övergripande projektorganisationen är att samordna och stödja förvaltningens aktiviteter för hållbar utveckling så att dessa bidrar till projektets mål om trygg, livfull och attraktiv stadsdel. Projektet utgörs under 2014 av 27 aktiviteter inom arbetsmarknad, fritid, kultur, utbildning, trygghet, folkhälsa, stadsutveckling och fysisk miljö. Ansvar för verksamhet, resultat och utveckling i respektive aktivitet ligger inom ordinarie organisation.

Projektet ska också bidra till ökad kunskap i stadsdelsförvaltningen om orsaker till social oro och vilka arbetssätt som bidrar till socialt hållbar utveckling. Detta sker bland annat genom kunskapsseminarier och internt erfarenhetsutbyte.

Projektet leds av en projektledare som arbetar på uppdrag av styrgruppen vilken utgörs av förvaltningsledningen. Styrgruppen har rollen att fatta inriktningsbeslut och ansvara för projektets förutsättningar. En operativ ledningsgrupp har som uppgift att ta särskilt ansvar för genomförandet av arbetet för en socialt hållbar utveckling. Det är dock ännu något trevande hur denna grupp kan bidra till att lärande och resultat tas tillvara i hela stadsdelen.

Projektgruppen utgörs av en eller flera ansvariga för varje aktivitet. De ansvariga utgörs av chefer på alla nivåer och utvecklingsledare. En stab med en kommunikatör och en utvecklingsledare bistår projektledaren i det löpande arbetet och planeringen.

3 Vision, mål och strategier

3.1 Stadsdelsnämndens vision

Stadsdelsnämndens vision om ett hållbart Norra Hisingen är utgångspunkten för projekt Backa i Fokus långsiktiga arbete.

Visionens inriktning är att Norra Hisingen ska utvecklas till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar stadsdel. Stadsdelen ska präglas av framtidstro, jämställdhet och smart hushållning av resurser med hänsyn till miljö och klimat.

Vidare säger visionen att barnens välfärd ska stå i centrum och uppdraget är att skapa jämlika uppväxtvillkor för barn. Våld och kriminalitet hör inte hemma i Norra Hisingen. I stadsdelen ska vi för att uppnå detta samverka med det civila samhället och värna ett förebyggande perspektiv.

Visionen omfattar hela stadsdelen Norra Hisingen. Projektet sätter Backa i fokus eftersom förutsättningar, levnadsvillkor och utveckling där skiljer sig från övriga stadsdelen. Arbetet som drivs i projektet ska ändå bidra till hela stadsdelens utveckling med den inriktning som stadsdelsnämndens vision anger.

För att sammanfatta Backa i Fokus inriktning i två korta punkter handlar det om att dels verka för att utjämna skillnader och dels öka delaktighet i samhället. Dessa två områden menar vi grundläggande för ett socialt hållbart samhälle.

3.2 Projektets mål

Backa i Fokus ska verka för att skapa en trygg, livfull och attraktiv stadsdel.

Med **trygg** menas i projektet att det finns och utvecklas tillit mellan människor i stadsdelen, att det finns en tilltro till samhället och att människor ser sig som en del av samhället. Med trygg stadsdel menas också att stadsdelen är en välfungerande del av staden där människor trivs och utvecklas socialt, kulturellt och ekonomiskt.

Med **livfull** stadsdel menas att det finns en känsla av samhörighet, öppenhet och tilltro till andra, till det nya och okända. Att människor vill och kan och har hopp och framtidstro. Med livfull menas också att människors fulla kompetens används, att barnen har trygga och goda uppväxtvillkor och att demokratibygget är ständigt pågående.

Med en **attraktiv** stadsdel menas att det är en stadsdel där människor vill bo och där de vill att deras barn ska växa upp och gå i förskolan och skolan. Det är god ekonomisk tillväxt genom att det finns en öppenhet och tilltro till det nya. I stadsdelen finns det goda livet, småstaden i storstaden. I stadsdelens bostadsområden är alla välkomna och ingen motas bort, särskilt inte ungdomar. Människor köar för att flytta in i stadsdelens bostadsområden.

3.3 Strategier för socialt hållbar utveckling

För att skapa en riktning i projektet som leder mot målen om en trygg, livfull och attraktiv stadsdel, har fyra strategier utarbetats. Strategierna kan ses som ”påbudsskyltar”, en sorts riktningsvisare, som uppmanar till arbetssätt som ska leda mot målen och den hållbara stadsdel som stadsdelsnämnden skriver om i sin vision.

Genom att arbeta med dessa strategier som utgångspunkt i projektet och att genom ökat lärande och utveckling integrera dessa i förvaltningens ledning och utförande finns möjligheter att långsiktigt vända den sociala utvecklingen i stadsdelen och därmed påverka den sociala sammanhållningen i stadsdelen och staden.

Genom strategin **framtidstro och medskapande** ska projektet bidra till att medborgarna känner ökad framtidstro, kan påverka sin livssituation och har inflytande i samhället och samhällsutvecklingen. Detta är också en av de viktiga faktorer som påverkar folkhälsan.

Genom att använda strategin **hållbarhets- och strukturellt perspektiv** ska projektet verka för långsiktiga och väl samordnade arbetssätt. Projektet ska också genom ökad kunskap bidra till att förvaltningen prioriterar resurser och väljer arbetssätt som bidrar till att utjämna skillnader i levnadsvillkor mellan grupper och individer i stadsdelen.

Strategin **helhetssyn och samverkan** syftar till ökat långsiktigt gemensamt ansvarstagande och minskat stuprörstänkande då komplexa samhällsproblem inte går att avgränsa till en sektor, en myndighet eller ett kompetensområde.

Slutligen ska den fjärde strategin **infrastruktur och mötesplatser** leda till meningsfulla aktiviteter, minskad segregering mellan grupper och rum och öka tillgången på positiva arenor för medborgarna att mötas på.

4 Forskningsanknytning

Under arbetets gång har några forskningsperspektiv valts med anknytning till projektets mål och strategier. Dessa påverkar projektets inriktning och fördjupar arbetet.

Komplexitet och svårlösta samhällsfrågor

Under projektets gång har några forskningsperspektiv valts med anknytning till projektets mål. Dessa påverkar projektets inriktning och fördjupar arbetet. Projektets syfte att bidra till att förverkliga stadsdelsnämndens vision om en hållbar utveckling i stadsdelen kan sägas ligga inom området svårlösta samhällsfrågor, inom forskningen kallat "wicked issues". (Jordan och Andersson 2012 om Rittel och Webber) De svårlösta samhällsfrågorna kännetecknas bland annat av att vara komplexa genom att de inte går att avgränsa utan förgrenar sig och hänger ihop med andra komplexa frågor. Problemen hänger ofta samman med både ekonomiska, sociala och politiska förhållanden. De svårlösta problemen är ofta omöjliga att lösa slutgiltigt. De kan öka eller minska men försvinner inte helt. Olika aktörer har ofta olika syn på vilka åtgärder som ska vidtas och hur problemen ska beskrivas. Det gör det svårt att avgöra och vara överens om huruvida åtgärder och strategier varit lyckade eller inte. Om de svårlösta samhällsfrågorna hanteras illa kan det få allvarliga konsekvenser för samhälle och människor. Åtgärder kräver därför ansvarsfullt handlande. Slutligen kan sägas om de svårlösta samhällsfrågorna att dess komplexitet gör det svårt att dela upp ansvar och avgränsade uppgifter till myndigheter och sektorer. Istället krävs samverkan med många olika aktörer och en helhetssyn på problematiken.

Positiv säkerhet som en förutsättning för social hållbarhet

Ett annat forskningsperspektiv kommer från freds- och konfliktforskningen och handlar om begreppen positiv och negativ säkerhet. I freds forskning skiljer man på direkt och strukturellt våld. Direkt våld syftar på militära aktioner och strukturellt våld syftar på regelverk och samhälleliga strukturer som berövar människor möjligheten att utnyttja sin fulla potential. Avsaknad av direkt våld blir då negativ fred medan avsaknad av strukturellt våld är nödvändigt för positiv fred. För att detta ska uppnås krävs en hållbar utveckling och social rättvisa. Samma resonemang kan föras kring säkerhet och trygghet i staden. Genom övervakning och kontrollsystem kan skydd skapas mot kriminalitet, vilket kan benämnas negativ säkerhet. Man blir skyddad mot något. Genom att öka möjligheter för människor att delta i och påverka samhällets utveckling och att människor känner delaktighet och tillhörighet skapas möjlighet till social tillit och trygghet vilket kan benämnas som positiv säkerhet. Man har rätt till något. (Abrahamsson 2012)

Begreppet positiv säkerhet och innebörden av det ur ett lokalt perspektiv har diskuterats vid ett flertal tillfälle i arbetet med Backa i Fokus under 2014. Vi benämner det nu även som offensiv och proaktiv säkerhet till skillnad från negativ säkerhet som vi som mer reaktiv. I det lokala arbetet ser vi att tillgänglighet på offentliga mötesplatser som bibliotek, medborgarkontor och fritidsgårdar främjar den positiva säkerheten. Brister det i tillgänglighet på sådana öppna platser kan det medföra ökad otrygghet och ökad efterfrågan på polis och övervakningskameror, negativ säkerhet. I samtalen framkommer också att verksamheterna vanligtvis inte ställs inför frågan om hur de kan bidra till att främja positiv säkerhet utan snarare är vana att ställas till svars i efterhand för det som hänt, vilket då är ett mer reaktivt sätt att tänka och handla i frågor om trygghet och säkerhet i stadsdelen. De aktiviteter och det arbetssätt som projekt Backa i Fokus verkar för handlar därmed om att stärka den positiva och proaktiva säkerheten som vi ser som en förutsättning för en socialt hållbar utveckling och att ställa sig frågor kring hur stadsdelsförvaltningen kan bidra till att de som bor och vistas i stadsdelen

känner social tillit och trygghet, positiv säkerhet. I bilaga 1 finns flera exempel på arbete som särskilt har detta fokus.

Mellanmänsklig tillit är kittet i ett demokratiskt samhälle

Från forskningen hämtar vi också resonemang om mellanmänsklig tillit som ett viktigt kitt i det som håller ihop människor, grupper och samhällen och som är själva grunden i det vi kallar för det civila samhället. Stadsdelsnämnden beställde 2012 en rapport från SOM-institutet angående samhällsandan i Backa för att söka svar på om den skilde sig från Göteborg som helhet. Rapporten visar att den mellanmänskliga tilliten har en nedåtgående trend i Backa sedan omkring år 2005. Trenden är också negativt avvikande från trenden i Göteborg och Sverige som helhet. Statsvetenskaplig forskning visar på samband mellan mellanmänsklig tillit och väl fungerande demokratiska samhällen. Tilliten kan både ses som indikator på det civila samhället och demokratin men också som drivkraften bakom. Forskare är eniga om att det är svårt att återskapa tillit när den börjat dala. Mellanmänsklig tillit har också visat sig vara den främsta indikatorn på otrygghet i stadsmiljö i sociala situationer. (Sandström 2012)

Under 2014 har en lokal intervjustudie genomförts som kopplar sambanden mellan det civila samhället och ett stärkt socialt kapital. Statsvetaren Robert Putnam har visat att stärkandet av ett socialt kapital både påverkar den enskilda individen och är en process som påverkar samhället i stort. Intervjustudien belyser exempel från lokalsamhället där föreningar och grupper bidrar till att både enskilda individer stärkts och vidgat sina nätverk och att det har en påverkan även för området och samhället. Och att det bidrar till ökad tillit mellan människor och ökad trygghet i vardagen. (Johansson 2014) Under 2014 har det också genomförts en medborgardialog i Backa om hur tillit och trygghet kan öka i stadsdelen. Detta utgjorde en del i det hisingsgemensamma Fattigdomsprojektets arbete med att skapa en vision och handlingsplaner för att utjämna skillnader i levnadsvillkor för alla på Hisingen (avsnitt 5.2).

Normkritik och samverkande maktordningar

Ytterligare en inriktning är att öka kunskapen om normkritik och ha ett intersektionellt perspektiv i projektet. Normer i samhället får olika effekter för olika personer beroende på personens position i förhållande till rådande normer. Att synliggöra konsekvenser av normer, både positiva och negativa, är också att synliggöra hur olika maktordningar samverkar och förstärker varandra och skapar strukturellt olika förutsättningar. Detta kan också kallas att ha ett intersektionellt perspektiv. Med ett sådant perspektiv kan offentlig välfärd bli ett verktyg som används för att jämma ut skillnader utifrån vilka förutsättningar olika personer får i det system som finns idag. (Jämfota 2013) Projektet arbetar därför med att öka kunskapen om hur normer tar sig uttryck och på detta sätt öka kunskapen om strukturella olikheter i samhället som påverkar levnadsförhållanden och barns uppväxtvillkor. Med ökad kunskap finns förutsättningar för stadsdelsförvaltningen att förändra arbetssätt och resursfördelning och bidra till att utjämna skillnader i uppväxtvillkor och levnadsförhållanden, vilket är ett prioriterat mål i Kommunfullmäktiges budget för 2014.

Kunskap om och arbetssätt i en rättvis och socialt hållbar stad

Backa i Fokus har också nära samarbete och koppling till forskningsprojektet KAIROS inom Mistra Urban Futures. KAIROS arbetar med att öka kunskap och diskutera arbetssätt för ett socialt hållbart och rättvist Göteborg. Med ett rättvist Göteborg menar KAIROS en stad där de som bor, vistas och arbetar på lika villkor har tillgång till stadens olika rum och kan påverka beslut som berör deras eget vardagsliv liksom stadens framtida utveckling. Vidare menar KAIROS att ett socialt hållbart Göteborg är en rättvis och trygg stad med många offentliga rum utan diskriminering och där de som

bor, vistas och arbetar känner social tillit och samhörighet. Projektet arbetar med att producera kunskap inom områden som rör dialogens förutsättningar, civilsamhället och ungas medskapande. Under 2014 har ett kunskapsseminarium genomförts i samarbete mellan KAIROS och Backa i Fokus på temat Makt och dialog.

5 Arbetssätt och resultat

Även under 2014 ser vi tecken på att utvecklingen går i positiv riktning i de insatser som görs. I bilaga 1 redovisas arbetet och utvecklingen hittills i år i de 27 aktiviteter för hållbar utveckling som samlas inom ramen för arbetet med Backa i Fokus. Där finns många exempel som bidrar till att stärka stadsdelens utveckling, men arbetet är långsiktigt och behöver ske inom många olika områden parallellt. Uthållighet och närvaro är viktigt inte minst för att skapa ökad tillit och förtroende mellan människor och till samhällets företrädare. I flera olika sammanhang har dialog skett som gett backabor möjlighet att berätta och föra fram sina erfarenheter och förslag. Aktiva insatser görs för att påverka levnadsvillkoren och för att stärka invånares förutsättningar till goda livschanser. Under våren och försommaren drabbades ett av stadsdelens bostadsområden av skottlossning och mord med två dödsoffer som följd. Detta skapade rädsla och oro hos boende och påverkade tillfälligt verksamheter i området. Stadsdelsförvaltning och polis samarbetade nära i krishantering och bedömningen är att utvecklingen i stadsdelen trots detta går i en positiv riktning och att det är än mer angeläget att inriktningen i arbetet för socialt hållbar utveckling fortsätter att präglas av långsiktighet och uthållighet.

Lärande och utveckling kan också innebära utmaning och att olika synsätt möts och konfronteras. Tid och mod behövs för att arbeta fram och prioritera vilka idéer som långsiktigt ska bära förvaltningens arbete vidare.

5.1 Arbetsätt för lärande och utveckling

Ett av syftena med arbetet för en socialt hållbar utveckling med Backa i Fokus är att öka kunskap om social oro och hur socialt hållbar utveckling kan stödjas. Projektet är därför organiserat för att skapa förutsättningar för lärande. Arbetssättet i projektet bygger på en blandning av internt erfarenhetsutbyte och reflektion samt extern kompetens från forskning och andra organisationer. Arbetssättet i Backa i Fokus präglas också av en växelverkan mellan att göra/pröva och att reflektera/lära.

Under våren ordnades två kunskapsseminarier: 1) Makt och Dialog och varför delaktighet och medskapande blir alltmer angeläget när vi pratar om socialt hållbar utveckling? med projekt KAIROS/Mistra Urban Futures, 2) Landet mitt i staden - kan stadslandet bidra till hållbar utveckling och utjämnade skillnader i livsvillkor på Hisingen? med Utveckling Nordost och Hökälla Grönt & Rehab.

Under 2014 har också två lokala studier genomförts inom Backa i Fokus. Den ena med anledning av den tydliga trenden att allt fler väljer skola utanför stadsdelen (bilaga 2 avsnitt 2.2): Arbetsrapport om skola och skolverket, samt social förankring i Backa, en intervjustudie med elever i årskurs nio och deras föräldrar (Jonsson 2014). Den andra med koppling till arbetet med att stärka den positiva säkerheten och det sociala kapitalet: Det civila samhället i en lokal kontext - en intervjustudie kring det civila samhället och positiv säkerhet i ett bostadsområde (Johansson 2014). Den senare rapporten genomfördes i samarbete med projekt KAIROS inom Mistra Urban Futures.

Projektet är organiserat så att alla aktiviteter hör hemma i den ordinarie organisationen och flertalet aktiviteter är löpande verksamhet som finansieras med verksamhetens budgetmedel. Därmed har projektet en plats i stadsdelsförvaltningens ordinarie struktur vilket ger förutsättningar för lärande och utveckling att implementeras löpande och så även utanför projektets fokusområde i Backa. Ansvariga för denna utveckling är de chefer och utvecklingsledare som ingår i projektgruppen samt från 2014 även den operativa ledningsgruppen med sektors- och områdeschefer. Projektgruppens sammansättning och blandning av olika sektorer och nivåer i stadsdelsförvaltningen är

en viktig faktor för att projektet utvecklats till det lärande projekt det är idag. Projektgruppen utgör basen i projektet. Den har blivit en viktig mötesplats, ett internt nätverk, som ger ökad helhetssyn och utveckling av de komplexa utmaningar som projektet och stadsdelen möter. Detta ger också positiva effekter till exempel när det gäller att hitta fungerande samarbetslösningar för dem vi är till för genom den ökade samsyn som blir en effekt av det kontinuerliga lärandet och reflektionen inom projektgruppen. Projektgruppens arbetssätt och att den utgör ett nätverk med deltagare från olika sektorer och nivåer har under året bidragit till fördjupade och mer omfattande remissvar i stadsplaneärenden och att fler perspektiv kunde belysas i ansökan om medel ur sociala utvecklingsfonden, för att ta några exempel.

Projektets strategier, forskningsperspektiv och det gemensamma lärandet som sker i erfarenhetsutbyte, workshops och seminarier, har under 2014 börjat utvecklas till en vägledande helhet som ska kunna prägla det fortsatta arbetet med en hållbar utveckling i de ingående aktiviteterna. Om vi i val av metoder, arbetssätt och beslut om resursfördelning stannar upp och reflekterar utifrån denna vägledande helhet bör vårt agerande, vårt förhållningssätt och våra beslut bli annorlunda. Att vi gör nytt men också att det vi redan gör görs på nytt sätt.

Uppföljning sker genom att projektgruppen skriftligt reflekterar över resultat och frågor med koppling till projektets strategier. Liksom reflektion kring hur aktiviteter och verksamheter bidrar till att stadsdelen ska utvecklas till en trygg, livfull och attraktiv stadsdel. En samlad analys görs av projektledaren i dialog med styrgruppen. Projektrapporten redovisas till stadsdelsnämnden halv- och helår.

5.2 Utveckling av projektets gemensamma processer

Under 2014 har arbetet för en socialt hållbar utveckling med Backa i Fokus fortsatt att göra, pröva, utveckla och lära mer om socialt hållbar utveckling med utgångspunkt från strategierna (se 3.3) forskningsperspektiven (se 5.1) och de utvecklingsområden som lyftes fram i Backa i Fokus årsrapport för 2013. Nedan följer en kortfattad redovisning av vad som genomförts inom dessa gemensamma områden för en hållbar utveckling.

Trygghetssamordning - att främja positiv säkerhet

Under 2014 har vi i olika sammanhang reflekterat kring begreppet positiv säkerhet. Tillsammans har vi utvecklat våra tankar och pratar nu om det i termer som offensiv och proaktiv säkerhet för att främja trygghet och tillit och stärka samhällets minsta beståndsdelar, nätverk mellan människor och grupper och att arbeta med dem som bor och verkar i stadsdelen. Detta till skillnad från negativ säkerhet som också skulle kunna benämnas reaktiv säkerhet, dvs. vi agerar när något hänt och för att skydda oss från något och att arbeta uppifrån och för människor. Dessa diskussioner har även förts i dialog med forskningsprojekt KAIROS. Mer konkret har vi formulerat oss på så sätt att vi ser det så att närvaro av publika och offentliga mötesplatser som bibliotek, medborgarkontor och fritidsgårdar är ett sätt att främja positiv säkerhet. Likaså att vi har torg i stadsdelen som är livfulla och upplevs inbjudande för olika grupper av invånare. Det omvända om vi lägger ner och minskar öppethållande på denna typ öppna och för många tillgängliga platser och om torgen avfolkas så kan det medföra ökad otrygghet och efterfrågan på det vi kallar negativ säkerhet dvs. övervakningskameror, väktare och polisnärvaro. Att som verksamhet få frågan om hur en kan bidra till positiv säkerhet och alltså bidra till tryggare samhällsutveckling och samhällsnytta är inte det som vanligtvis är i fokus. Snarare ett verksamhetsperspektiv med fokus på de egna brukarna och ett mer reaktivt förhållningssätt kring hur oönskade händelser kan förhindras.

Inom Backa i Fokus prövar vi arbetssätt som kan stärka den positiva säkerheten och

bidra till att främja trygghet och tillit. Dessa aktiviteter redovisas närmare i bilaga 1 till denna rapport. Ett exempel som kan nämnas i detta sammanhang är arbetsgruppen för ett tryggare och mer livfullt Selma Lagerlöfs Torg då det visar på möjligheter där stadsdelsförvaltningens befintliga verksamheter kan bidra till ökad trygghet och stadsdelsnytta. Ett nätverk med chefer från förskola, skola, fritidsgård, kulturhus, bibliotek, äldreboende, daglig verksamhet möts regelbundet på Selma Center som också fungerar som samlande nav. Göteborgslokaler och Framtidens Selma deltar också i arbetet. Gruppen har under våren haft en mycket positiv utveckling och en mängd aktiviteter och möten har skapats på torget som bidrar till livfullhet och trygghet genom möten, aktivitet och upplevelser. Ett annat exempel är Mötesplats Backa Röd som initierades på politisk nivå. Arbetet med mötesplatsen har försenats bland annat på grund av svårigheter att finna lokaler men framförallt på grund av den skottlossning som skedde i den tillfälliga mötesplatsen i Erikslundsskolan då en ung man miste livet. Efter denna händelse stängdes den del av Erikslundsskolan som användes som mötesplats. Andra lokaler söks och planen är att bygga nytt för att skapa en mötesplats som ska finnas i området för lång tid framöver. Mötesplatsen ska byggas upp och drivas av stadsdelsförvaltningen i nära samarbete med grupper av boende och föreningar. Medskapande ska vara en utgångspunkt redan från uppbyggnaden. Både arbetssättet att skapa mötesplatsen och mötesplatsen i sig är också ett sätt att verka för ökad positiv säkerhet i stadsdelen. Ytterligare ett område att nämna här är stödet till föreningar som sker på många olika sätt. Dels genom selektivt föreningsstöd till föreningsverksamhet, dels genom att stödja bildandet av nya föreningar som är fallet med Backa BK och med den kvinnoförening som bildas ur IDÉ-projektet. Ytterligare ett sätt är genom att Selma Center kan möta nyetablerade förenings behov av tillfälliga lokaler medan de söker mer långsiktiga lokallösningar eller för öppen socialt inriktad föreningsverksamhet som vänder sig till alla invånare som t ex den läxhjälp som bedrivs av föreningen YERA för barn i Backa.

I studien "Det civila samhället i en lokal kontext - en intervjustudie kring det civila samhället och positiv säkerhet i ett bostadsområde" som genomförts som ett samarbete mellan projekt KAIROS och Backa i Fokus, kan man bland annat läsa att genom att bedriva verksamhet som lockar många barn, blir även familjerna på olika vis en del av föreningen. Det skapas ett kontaktnät till många individer i området. Föreningsaktiviteterna kan också bidra till att ett område inte är tomt och ödsligt och därigenom upplevs tryggare. En förutsättning som måste finnas för att kunna stärka positiv säkerhet är att det är en process som måste ske med folkligt deltagande och underifrån perspektiv och med aktörer från det civila samhället som stöd. (Johansson 2014)

Mellanmänsklig tillit - tillitsdialog i samarbete med det hisingsgemensamma Fattigdomsprojektet

Under vintern och våren har den så kallade tillitsdialogen genomförts i samarbete med Fattigdomsprojektet, det hisingsgemensamma arbetet med att utjämna skillnader i levnadsvillkor för alla på Hisingen. Temat tillit valdes då SOM-institutets rapport (se avsnitt 4) lagt grunden för samtal i många olika sammanhang inom Backa i Fokus att reflektera över tillit mellan människor och tillit till samhället och hur vi kan arbeta för att stärka tilliten. Det var därför att ett självklart val att även föra detta samtal med invånarna i Backa, även om det också var svåra frågor och kontext att forma en dialog kring. En dialog om dialogen genomfördes därför som det första steget. Fyra backabor deltog i fem planeringsträffar ihop med tjänstepersoner från Backa i Fokus och Fattigdomsprojektet.

Sen genomfördes dialogen i två faser. Först som en berättelse "hur är det att leva och bo

i Backa? vad är din sanning om livet i Backa?" 20 berättelser, 20 teckningar och 6 filmer lämnades in. Den andra fasen var fyra workshops som genomfördes med olika grupper som olika föreningar och El Sistemas Vänstay. Vid dessa tillfällen var frågan "vad kan vi tillsammans göra för att öka tillit och trygghet i Backa?" 100 personer deltog varav 25 var barn, 40 var tonåringar och 35 var vuxna. Berättelserna och resultaten visades i form av en utställning på Selma Center och har även redovisats för hisingspolitiker och stadsdelsdirektörer. Fem huvudområden, utan rangordning, kom fram som förslag: 1) Arbete och sysselsättning, 2) Tolerans och icke-diskriminering - mindre bråk i skolan, 3) Sluta skjuta - fler poliser som är synliga och närvarande bland unga, 4) Rätt till inflytande, fånga upp och lyssna på ungas idéer, 5) Mötesplatser för alla - meningsfull fritid för unga. Politikerna fick i juni ta del av invånarnas berättelser och förslag. Under hösten kommer arbetet med att ta fram förslag och aktiviteter fortsätta i de tre stadsdelsförvaltningarna för att finna vägar att utjämna levnadsvillkoren för alla på Hisingen.

Samarbete med Mistra Urban Futures projekt KAIROS

Samarbetet mellan KAIROS och Backa i Fokus är tätt då projektledaren delar sin tid mellan bägge dessa projekt. Det gör att kunskap och erfarenheter förs emellan och berikar såväl arbetet med att öka kunskap om socialt hållbara och rättvisa städer inom KAIROS som utvecklingen inom Backa i Fokus med en socialt hållbar utveckling i stadsdelen Norra Hisingen. Mer konkret har samarbetet tagit sig uttryck i ett gemensamt kunskapsseminarie under våren på temat makt och dialog och varför dialog blir allt viktigare i ett mer komplext samhälle. Ett kunskapsunderlag framtaget inom KAIROS, skrivet av Hans Abrahamsson, forskare vid institutionen för globala studier vid Göteborgs Universitet, användes som underlag för reflektion vid seminariet. Några deltagare från vardera projektet bidrog med tankar utifrån sin erfarenhet och vardag. Några av de områden som diskuterades var att vi måste våga släppa på makt och kontroll. Varför blir det som det blir när vi vill så väl? För att vi skapar ett vi-och-dom som skapar rädslor åt båda hållen och förstärker innanförskapets gränser. Dialog behövs. Konsensus är kanske inte möjligt men vi behöver prata med varandra och inte till varandra. Hur ska beslutsfattarna få sitt mandat? Det måste bygga på tillit. Det är ett faktum idag att vissa grupper använder den representativa demokratin mer än andra. Vi behöver därför träffas, föra dialog. På sikt omformar vi vår egen identitet och föreställningsvärld. Idag är ramen inom vilken invånarna kan påverka snäv. Vi behöver våga ha konfrontativa dialoger som utmanar och synliggör olika värdegrunder som rasism och sexism. Men det är mycket svårt. Vidare fick vi hjälp att se utifrån barnrättsperspektiv och att se alla människors lika värde innebär att räkna in barnen. Att inte barn ska diskrimineras, att se till barns bästa, att barn har rätten att bli hörda och har rätt till liv och utveckling. Dessa principer hänger ihop och ska användas tillsammans. Barns bästa brukar hamna vid sidan av men är ju en del av helheten som vi måste ha med. Barnet är inte bara barn i familj och skola utan är också invånare i staden. Efter seminariet framkom önskemål om att fortsätta jobba med frågor om makt, dialog, normer och värderingar som påverkar maktförhållanden.

Sociala utvecklingsfonden

Från politikerna i stadsdelsnämnden togs i slutet av 2013 initiativ till att söka medel ur den sociala utvecklingsfonden som kommunstyrelsen avsatt för insatser som långsiktigt ska bidra till att utjämna skillnader i livsvillkor. Det är ett sätt att ta långsiktigt ansvar för det arbete som påbörjats och pågår inom Backa i Fokus. Huvudfokus var inledningsvis på att söka medel för Mötesplats Backa Röd, men när kommunstyrelsen under våren 2014 öppnade för större ansökningar tillkom ytterligare områden. Stadsdelsförvaltningen tog fram ett förslag som projektgruppen i Backa i Fokus fick i

uppdrag att reflektera kring. Dialog fördes kring förslagen och en ansökan skrevs som senare beviljades. Förslagen var förutom Mötesplats Backa Röd att inrätta tjänster som brobyggare/områdesvärdar, att förstärka arbetslivscentrum med fokus på unga i åldern 20+, fortsatt folkhögskolesatsning och följeforskning i det arbete som görs med Backa i Fokus.

Skolval och social förankring

För att fördjupa förståelsen för den trend vi tydligt ser i statistik att det för varje år är alltfler elever som väljer skolor utanför stadsdelen (bilaga 2, avsnitt 2.2), genomfördes under vintern och våren 2014 en studie om skolval och social förankring i Backa. Vi ställde oss dels frågor om vilka faktorer som påverkar hur eleven och familjen väljer skola och dels vilken påverkan det har på stadsdelens lokala sociala liv när alltfler unga har sin vardag i skolor på andra platser än i det område man bor, tillsammans med grannbarnen. I studien sammanställdes aktuell forskning och aktuella rapporter från Skolverket om skolval och dess koppling till integration. Dessutom genomfördes en kvalitativ intervjustudie med familjer i Backa om skolval och social förankring. Hälften av familjerna hade valt någon av de två kommunala skolorna i närområdet. Hälften hade valt en friskola i eller utanför stadsdelen. Alla elever gick i årskurs nio och intervjuades ihop med minst en förälder. Urvalet av familjer och elever fördelades mellan typ av bostadsområde i Backa, kön och bakgrund. (Jonsson)

Den aktuella forskning som rapporten lyfter fram pekar på att skolans rykte/anseende är en stark faktor vid skolvalet. De rationella faktorerna som lärartäthet med mera har inte samma betydelse. Var skolan ligger och hur skolans upptagningsområde ser ut har också stor betydelse. Forskare har funnit att familjer med högt utbildningskapital och med "svensk bakgrund" i högre grad väljer en friskola utanför stadsdelen. Dessa familjer väljer bort skolor som uppfattas som invandrartäta och utmärks av låga sociala resurser i befolkningen, nästan alltid kommunala skolor. Forskare är oeniga om huruvida boendesegregationen eller det fria skolvalet är den starkaste orsaken till sjunkande skolresultat. Skolverket kom 2012 med rapporten Likvärdig utbildning i svensk skola? Skolverket visade i rapporten att likvärdigheten i svensk skola minskar. Skolverket skriver att variationen i skolors genomsnittliga resultat har ökat kraftigt och att elevsammansättningen på skolorna betyder allt mer för elevernas resultat. Där pekar Skolverket på att effekten av social bakgrund och nationell härkomst och dess kopplingar till skolresultat försvagas. Istället ser de att betydelsen av kamrateffekter, föräldrars engagemang och lärarförväntningar har ökad betydelse för skolresultaten. Valfrihets- och decentraliseringsreformerna i början av 1990-talet har med stor sannolikhet bidragit till denna utveckling även om andra faktorer också kan ha spelat en viss roll, skriver Skolverket.

I den studie som gjordes inom Backa i Fokus framträder tre grupper av elever som väljer friskola istället för den lokala kommunala skolan. Föräldrarnas engagemang har stor påverkan i samtliga dessa grupper.

1. Studiemotiverade elever. Dessa söker studielugn och utmaning i skolan. Söker också nya och vidgade livsperspektiv och är inte så starkt förankrade i lokala nätverk. Denna grupp är den som också lyfts fram i den forskning som redovisas i ovan.
2. Elever med utländsk bakgrund, ofta flickor, som söker språkutveckling i svenska och engelska och ser en framtid i arbete och studier i andra länder. Har nätverk genom släktingar i många olika länder och världsdelar. Likheter med grupp 1 men har genom sina internationella nätverk en framtidsplan som kan innebära flytt utomlands.
3. Elever med inlärningsvårigheter där föräldrar söker en lugn skolmiljö och det

bästa stödet för sina barn.

Studien har ökat kunskapen om faktorer som ligger bakom familjers val av skola i Backa. Den synliggör också stadsdelens förändring och det allt mer heterogena samhället. Barn och unga har idag många olika erfarenheter av livet genom familjers olika bakgrund och levnadsvillkor. Genom skolvalet, där stadsdelens unga går i en mängd olika skolor och finns i olika sammanhang under sin skoltid, formas och utvecklas unga invånare i Backa ytterligare på olika sätt. Hur det påverkar stadsdelen och staden samt de barn som inte gör ett aktivt skolval skulle vara angeläget att fortsätta att studera.

Stadslandet

Utveckling Nordost genomförde under 2013 en förstudie om Stadslandet, landet i staden och hur det kan utvecklas och tas till vara i stadsutvecklingen. I slutrapporten skrivs att bland invånare och hyresvärdar och i förvaltningar och bolag finns en gedigen kunskapsbank för hållbar utveckling och naturbruk. Rätt åtgärder kan bidra till en mer blomstrande lokal handel och en hållbar affärsutveckling kan bli både ekologiskt, socialt och ekonomiskt bärkraftigt. Arbetet med att fortsätta utveckla stadslandet fick under 2014 stöd av kommunstyrelsen då medel avsattes även för 2014 och det finns även med i stadens miljöplan.

Inom Backa i Fokus togs kontakter med Utveckling Nordost under 2013 för att börja sondera möjligheter till samarbete. Idén bakom är att undersöka hur en utveckling ihop skulle kunna dels bidra till att skapa nya arbetstillfällen och försörjningsmöjligheter, dels ta tillvara kunskap hos invånare, dels ta vara på landsbygden i stadsdelen. Norra Hisingen är en av de stadsdelar som jämte Angered har mest landsbygd och jordbruksmark och stadsdelsnämnden skrev i sina inriktningsdokument för budget 2013 och 2014 att området Hökälla ska utvecklas till Norra Hisingens gröna nav. Hökälla Grönt & Rehab, med Svenska Kyrkan som huvudman, sköter och utvecklar naturområdet idag och har visioner för fortsatt utveckling samt kontakter med närliggande markägare och jordbrukare. Ansvariga från Hökälla Grönt & Rehab samt Stadslandet har besökt Backa i Fokus vid två tillfällen, senast vid ett kunskapsseminarium under våren 2014 och har även gjort en föredragning för Norra Hisingens samhällsbyggnadsråd. En presentation för stadsdelsnämnden är inplanerad under hösten 2014.

Ökat behov av dialogkultur, medskapande ledarskap och demokratiska mötesformer genom den pågående samhällsomdaningen

Samhället omdanas. Vi har kunskap om att globalisering, migration och urbanisering är sammanlänkade processer som tillsammans driver på en omdaning av samhället och ställer städer inför nya och mer komplexa utmaningar. Vi blir fler som bor i städerna. Fattigdom finns inte längre bara i de så kallat fattiga länderna utan även mitt i Göteborg och i Backa. Levnadsvillkor skiljer sig alltmer mellan olika grupper i samhället och var du växer upp påverkar barn och ungas framtid. Globaliseringens krafter ställer nya krav på städer att vara med i det man ibland kallar det "globala racet". Vem som har makt och ansvar blir allt svårare att överblicka. Fler aktörer, både privata och inom civilsamhället, är med och ansvarar för samhällsservice och välfärdsverksamheter och stat och kommun har också lämnat ifrån sig inflytandet över delar av dessa områden till de nya aktörerna. Den demokratiska påverkan på välfärden och samhällsservicen har därmed minskat, vilket till exempel gäller skolors geografiska placering och hur de ska medverka i de politiska mål som bland annat arbetet med Backa i Fokus stödjer.

Med denna samhällsutveckling behöver det utvecklas former för dialog, en kultur som präglas av lyssnande och samtal, med kunskap om mer demokratiska mötesformer och

forum där fler röster och kategorier i befolkningen hörs än de som redan gör sig hörda i befintliga maktstrukturer.

Projekt KAIROS arbetar med att utveckla kunskap och arbetssätt för ökat medskapande och verktyg för dialog, något som Backa i Fokus följer och deltar i. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har bjudit in kommuner, landsting och civilsamhälle till träning och utbildning i medskapande ledarskap. Den kunskap, de verktyg och den träning som detta innehåller stärker möjligheten att vara ledare när arbete sker i nätverk och att använda den kollektiva kunskap som finns och kan användas för en hållbar samhällsutveckling. Något de menar behövs som komplement till det ledarskap som präglar hierarkiskt uppbyggda organisationer. Nätverk och medskapande ledarskap menar de lämpar sig väl för att arbeta med de komplexa och svårlösta samhällsfrågor vi ställs inför.

Backa i Fokus har genom projektledaren och ytterligare två medarbetare deltagit i träning och utbildning och i liten skala börjat praktisera den nya kunskapen i stadsdelens arbete. Detta faller väl in i den mångfald av demokratiska och participatoriska mötesmetoder som används alltmer på många håll i stadsdelsförvaltningens arbete. Det är en utveckling som tagit fart under det senaste året och som bidragit till breddat engagemang, att fler erfarenheter tas till vara och fördjupade samtal i uppföljnings- och utvecklingsarbete. Det har också prövats i bland annat tillitsdialogen som beskrivits ovan. SKL vill öka kapaciteten i Sverige inom medskapande ledarskap och kommer bjuda in till fler träningstillfällen. För det fortsatta arbetet med socialt hållbar utveckling i Norra Hisingen är kunskap, träning och praktik i mer medskapande ledarskap viktigt och sannolikt avgörande. Det ligger helt i linje med arbete som gjorts tidigare inom Backa i Fokus kring dialog för att öka framtidstro och medskapande i stadsdelen.

Vägledande helhet

Projektets strategier, forskningsperspektiv och det gemensamma lärandet som sker i erfarenhetsutbyte, workshops och seminarier, har under 2014 börjat utvecklas till en vägledande helhet som ska kunna prägla det fortsatta arbetet med en hållbar utveckling i de ingående aktiviteterna och även i förvaltningen som helhet. Om vi i val av metoder, arbetssätt och beslut om resursfördelning stannar upp och reflekterar utifrån denna vägledande helhet bör vårt agerande, vårt förhållningssätt och våra beslut bli annorlunda. Att vi gör nytt men också att det vi redan gör görs på nytt sätt.

6 Vad har hänt i stadsdelen? Resultat i korthet från projektets aktiviteter för socialt hållbar utveckling

I arbetet för en socialt hållbar utveckling med Backa i Fokus har under 2014 totalt 27 olika aktiviteter ingått. Flertalet av dessa är ordinarie arbete som bedrivs av förvaltningen, som till exempel aktiviteterna ”Delta i aktuella planärenden”, ”Skolan - demokratisk och kompensatorisk skola” och ”Utveckla kulturhusen”. Andra är samverkansgrupper där även externa parter ingår som ”BRÅ” (brottsförebyggande rådet) och ”SSPF” (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid). Ytterligare några aktiviteter är sådana som tillkommit särskilt för arbetet med Backa i Fokus men som med några få undantag ändå finansieras inom förvaltningens ordinarie budgetram. Här kan nämnas ”Fritidssatsningen för killar i Backa Röd”, ”Selma Center” och ”Selma Lagerlöfs Torg Nu och i Framtiden”. Nedan finns en sammanfattning av några av de resultat som redovisas från aktiviteterna under 2014. En utförlig redovisning av alla 27 aktiviteter finns i bilaga 1 till denna rapport.

Utveckling i och med Backa Röd

Resultat

Slutet av våren präglades av de tragiska händelserna då två unga män blev beskjutna och miste livet mitt i bostadsområdet Backa Röd med kort mellanrum. Det ena dödsfallet skedde inne i Erikslundsskolan där fritidssatsningen för killar i Backa Röd hade sin verksamhet. Efter det har Erikslundsskolan stängts i väntan på att den ska byggas om för att bli en ny skola. Verksamheten för unga i Backa Röd är sedan dess vilande men inriktningen är att den ska göra en omstart och vara en av aktörerna i Mötesplats Backa Röd. Även arbetet med att utveckla och starta Mötesplats Backa Röd avstannade efter de tragiska händelserna i våras. Mötesplatsen hade så smått börjat etableras i Erikslundsskolan. Förutom fritidsverksamheten för unga så hade även IDÉ-projektets kvinnor flyttat in i skolan och de första stegen mot att skapa en Mötesplats Backa Röd hade börjat tas. Samarbete började byggas upp med Rädda Barnen som också skulle kunna vara en part i Mötesplatsen. De invånare, grupper och föreningar som hittills involverats i Mötesplats Backa Röd uttrycker att de är i behov av en mötesplats. I Backa Röd pågår också bygget den nya förskolan Krumeluren där också möten står i centrum genom utformningen med ett torg som mötesplats både för barn och pedagoger men också genom att kunna användas för annan verksamhet när förskolan inte har verksamhet. Planeringen inför ombyggnaden av Erikslundsskolan till en ny grundskola i Backa Röd pågår också.

Slutsatser

I såväl arbetet med att skapa Mötesplats Backa Röd, där medskapandet ska utgöra kärnan, som i förskolan och skolans utveckling är det angeläget att aktivt involvera och bjuda in invånare att vara delaktiga. I begreppet medskapa ligger att förändringskraften kommer såväl uppifrån som underifrån för att kraften ska bli som störst. Ordet medskapa kan också vändas på, skapa med. Att fortsätta utveckla och förstärka arbetssätt i stadsdelsförvaltningen så att de i än högre grad präglas av att skapa tillsammans med, är en framgångsfaktor för att en socialt hållbar utveckling ska stärkas.

Fortsatt stora behov av stöd till studier och arbete för unga

Resultat

En mängd olika arbetsmarknadsinsatser pågår i stadsdelen. Många med särskilt fokus på unga. Alla elever i årskurs nio som sökte feriejobb erbjöds jobb under sommaren 2014. Även en stor grupp elever i årskurs 8 fick feriejobb. Genom ökat samarbete inom stadsdelsförvaltningen har fler och mer varierande jobb som blir givande och

meningsfulla kunnat erbjudas. Ett oroande tecken är att antalet unga i Backa som är i åldern 16-19 år och som inte går i gymnasiet är fler 2014 än vid samma tid förra året. 80 av de 126 unga som inte går i gymnasiet bor i Backa, jämfört med 2013 då 66 av totalt 115 bodde i Backa. Genom fritidssatsningen för unga män i Backa Röd har det också gjorts en kartläggning som visar att det finns en grupp unga män som söker och behöver hjälp till arbete.

Slutsatser

Detta visar på fortsatt stort behov av riktade insatser till unga som varken arbetar eller går i skolan, varav många inte heller är aktuella för insatser varken hos arbetsförmedlingen eller socialtjänsten. Stadsdelsnämnden sökte och fick under 2014 medel för en tjänst som arbetslivsstödjare och verksamhetsmedel för kompletterande arbetsmarknadsinsatser till denna grupp. Dessa insatser behöver präglas av nytänkande, normkritiskt perspektiv, relationsbyggande och uthållighet och ska komma igång snarast möjligt.

Demokratisk och kompensatorisk skola

Resultat

Inom aktiviteterna Attraktiv förskola och Skolan - kompensatorisk och demokratisk skola arbetas det systematiskt inom hela stadsdelen Norra Hisingen med att skapa en organisation för lärande, att sätta barns perspektiv, lärande och delaktighet i fokus, att skapa utmanande miljöer samt utveckla förhållningssätt med positiva förväntningar på elevers nyfikenhet, utforskande och lärande. Sektorn arbetar med ett helhetsperspektiv på 1-16 år och skriver att de arbetar för att skapa sammanhang för barn och unga där de känner sig kompetenta. På så vis tar förskola och skola ett inkluderande perspektiv för att skapa förutsättningar för alla barns lärande. Betygsutvecklingen i stadsdelen som helhet är positiv. Backas två skolor skiljer sig dock åt såtillvida att Skälltorpsskolan har en positiv betygsutveckling och en större andel elever med behörighet till gymnasiet jämfört med förra året. Brunnsboskolan har nedåtgående betygsresultat och färre elever som är behöriga till gymnasiet.

Slutsatser

När likvärdigheten minskar i skolorna har kamrateffekter och familjebakgrund en ökande betydelse (Skolverket 2012). En fråga som bör följas noga är i vilken utsträckning den ökande skolpendlingen ut från Backa och nyetableringen av en fristående skola i Norra Hisingen påverkar stadsdelens skolresultat och därmed de elever som inte gör ett aktivt skolval?

Folkhögskola och Kvinnokraft för att långsiktigt stärka stadsdelen och dess invånare

Resultat

Utbildningsnivån i stadsdelen Norra Hisingen är låg jämfört med staden som helhet. Skolverket pekar på att föräldrars utbildningsnivå tenderar att få större betydelse för elevers skolresultat när likvärdigheten mellan skolor minskar. Utbildningsnivå är också en av de avgörande faktorerna för att påverka folkhälsan. Inom ramen för stadsdelens folkhälsoarbete initierades 2013 folkhögskoleverksamhet i Backa Folkets Hus. Göteborgs Folkhögskola svarar för undervisningen. 47% av eleverna under det gångna läsåret kom från Norra Hisingen men målet är att majoriteten ska komma från stadsdelen. Under 2014 har verksamheten utvecklats vidare och det lokala fokuset har stärkts. Genom den lokala referensgrupp som skapades har ett mer lokalt anpassat

kursutbud kunnat skapas och förvaltningens verksamheter deltar mer aktivt i rekrytering och marknadsföring av kurserna. Projektet Kvinnokraft som drivs tillsammans med flera bostadsbolag i stadsdelen vänder sig till kvinnor med ingen eller svag förankring på arbetsmarknaden. Av 14 deltagare har fyra haft säsongsarbete under sommaren, några studerar sfi på folkhögskolan och två av kvinnorna kommer påbörja en yrkesutbildning på folkhögskolan hösten 2014. Projektet pekar på vikten av synliggöra kvinnorna i handläggning och utredning och att arbeta medskapande och inkluderande med kvinnorna själva.

Slutsatser

Att höja utbildningsnivån i stadsdelen är ett mycket långsiktigt men angeläget arbete. Både för de vuxna som tillägnar sig nya kunskaper och för de barn vars föräldrar stärks som medborgare och i samarbetet med barnens förskola och skola. Folkhögskoleverksamheten i Backa bidrar till att sänka barriärer och vidga möjligheter för fler att studera. Folkhögskolans studieform är ofta framgångsrik där andra skolformer misslyckats. Folkhögskoleverksamheten utgör ett exempel på en bred insats för alla men som har särskilt stor effekt för de grupper av invånare som har störst behov. Några sådana befolkningsgrupper i Backa som aktiviteterna inom Backa i Fokus arbetar med och som denna rapport pekar på är utrikesfödda kvinnor, unga män och kvinnor i åldern 16-19 år som inte går i gymnasiet och unga män som varken arbetar eller studerar.

Selma Lagerlöfs Torg under omvandling

Resultat

Backa står inför stor förändring i och med Framtidens Selmas planerade förnyelse och ombyggnad av Selma Lagerlöfs Torg och de fortsatta planerna som kan följas efter detta. Selma Center har under våren varit en central kontaktyta och mötesplats för Framtidens Selmas utställning av detaljplanen. Det ökar invånarnas möjlighet att hålla sig informerade och lämna synpunkter vilket bidrar till ökad framtidstro och känsla av delaktighet. Backa i Fokus projektgrupp har också varit ett viktigt forum för information, lärdomar och flera perspektiv inom förvaltningen vilket bidragit till ett omfattande remissvar från stadsdelsnämnden under samrådet för detaljplanen. Under den långa planprocess som pågått har det kommit många oroande signaler på att torget upplevs förfalla och att otryggheten ökat. Genom den arbetsgrupp av enhetschefer med flera som utgör en av aktiviteterna i Backa i Fokus har flera steg kunnat tas även i det korta perspektivet för att bidra till att öka livfullhet och trygghet på torget. Genom samarbete mellan stadsdelsförvaltningen, Göteborgslokaler och Framtidens Selma genomfördes en festlig invigning med många medverkande och deltagare när det nya utevardagsrummet invigdes. Två föreställningar av stadens kultursommarjobbare hölls i juli på scenen som målades förra sommaren, med publik från bland annat Backahus och Livslust. En workshop med elever från Skälltorpsskolan bidrog med många förslag bland annat att ordna utomhusbio, vilket kommer att ske i september.

Slutsatser

Omvandlingen av Selma Lagerlöfs Torg är omfattande och kommer pågå under lång tid. Det kräver uthållighet i kommunikation och dialog med backaborna för att skapa delaktighet och möjlighet till verkligt inflytande och för att backaborna också ska känna tillhörighet till den nybyggda stadsdelen och torget. Under hela planeringstiden och även den kommande ombyggnadstiden behöver också arbetet med ett tryggt och livfullt torg i nutid fortgå. Genom den arbetsgrupp som bildats för detta ändamål kan mervärde skapas av det som redan görs i olika verksamheter. Att arbeta tillsammans på detta sätt blir ett väldigt konkret sätt att bjuda in verksamheterna till att främja positiv säkerhet

genom att samordna sina verksamheter för fler aktiviteter och därigenom öka den mänskliga närvaron på torget.

Selma Center – mötesplats och aktör

Resultat

Selma Center har kraftigt ökat sina besökssiffror under 2014 och har haft 283 besökare i snitt per månad under ordinarie öppettider. Detta hänger till stor del samman med utställningen av detaljplanen för Framtidens Selma under våren. För frågor som rör stadsplanering har Selma Center blivit den självklara mötesplatsen för många. Det har varit svårare att etablera Selma Centers bredare syfte som mötesplats och arena för dialog och aktiviteter, men även där görs framsteg genom att utbudet breddats och flera aktörer medverkar på Selma Center. Under 2014 har socialtjänsten förlagt både boenderådgivning och arbetslivsstödjaren till Selma Center på regelbundna och fasta tider för att vara mer tillgängliga och öka servicen för sina besökare. En förening driver läxhjälp en kväll i veckan som är öppen för alla elever. Det har hållits temaveckor om "att bygga för lärande" då planerna för nya förskolor och skolor i stadsdelen visades men också den pedagogiska utveckling som sker. Det var också ett tillfälle att återkoppla till backaborna vad som skett efter skoldialogen som genomfördes 2012. Selma Center har också varit navet i trygghetsskapande processer under våren. Dels den tillitsdialog som genomfördes då mer än 100 backabor bidrog med berättelser och förslag på hur tillit och trygghet kan öka i Backa. Dels arbetet i gruppen Selma Lagerlöfs Torg Nu och i Framtiden.

Slutsatser

Selma Center har under de två år som gått sedan starten utvecklats till en tydlig aktör på torget som är känd av många och som bidrar till en positiv utveckling på torget och i Backa. I den framtida utvecklingen ligger att involvera stadens medborgarservice i enlighet med den utredning om gjorts under 2014 för hela staden. Det kommer sannolikt öka och delvis förändra Selma Centers målgrupp och utvecklingen bör ske så att det signum Selma Center har idag som dialog- och mötesplats ändå bibehålls och vidareutvecklas.